

УДК 327.7 : 343.575] (5-12/-13)

DOI: <https://doi.org/10.33782/2708-4116.2023.2.205>

*Ірина Тихоненко, Анастасія Чулкова**

ГЛОБАЛЬНИЙ І МІЖРЕГІОНАЛЬНИЙ РІВНІ ПРОТИДІЇ МІЖНАРОДНОМУ НАРКОТРАФІКУ У ФОКУСІ ДЕРЖАВ «ЗОЛОТОГО ТРИКУТНИКА»

Анотація: У статті проаналізовано особливості глобального та міжрегіонального рівнів протидії міжнародному наркотрафіку у державах «золотого трикутника» – М'янмі, Лаосі та Таїланді.

Автори виявили наступні форми співробітництва: 1) взаємодія під впливом провідних держав із сусідніх регіональних підсистем – Китаю та Індії, а також із США (Бюро з питань міжнародної боротьби з наркотиками та правоохоронної діяльності); 2) діяльність регіональних організацій Південної та Південно-Східної Азії – СААРК, БІМСТЕК та АСЕАН, що реалізують трансрегіональну взаємодію за рахунок спільних нормативно-правих документів; 3) глобальний рівень співробітництва – діяльність Управління ООН з наркотиків і злочинності. Автори дійшли висновку, що наявні механізми багатостороннього співробітництва є позитивним кроком до протидії наркотрафіку у державах «золотого трикутника», проте, низка дестабілізуючих факторів у М'янмі, Лаосі та Таїланді не дозволяють стверджувати про достатній рівень їх ефективності.

Ключові слова: М'янма, Лаос, Таїланд, США, СААРК, АСЕАН, УНЗ ООН/UNDOC

Постановка проблеми. З точки зору історичної ретроспективи, зародившись ще у ХІХ ст. під час так званих «опіумних війн», наркотрафік відразу став небезпечним дестабілізуючим фактором міжнародної безпеки. Деякий час ця загроза існувала лише на регіональному рівні в так званих «слабких», нестабільних державах, проте, в еру глобалізації, наркотрафік перетинається з широким спектром питань глобальної безпеки. Серед них – загроза економічній стабільності, безпеці та суверенітету держав, завдання шкоди навколишньому середовищу, тероризм (наркотичний тероризм або «наркотичний джихад») та підтримка транснаціональної злочинності.

У контексті зазначених дестабілізуючих факторів міжнародної безпеки, держави «золотого трикутника» – М'янма, Лаос і Таїланд – є важливими суб'єктами у мережі наркотрафіку, оскільки це регіон у Південно-Східній Азії, відомий широким виробництвом опіуму та героїну. «Золотий трикутник» – дещо ізольований субрегіон, подекуди охоплений сепаратистськими та терористичними рухами зі жвавою контрабандою як складовою тіньової економіки (починаючи від споживчих товарів і завершуючи контрабандою зброї та

* Тихоненко Ірина Вікторівна – кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Чорноморського національного університету імені Петра Могили (Миколаїв, Україна); ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7716-085X>; e-mail: irinavi2202@gmail.com

Чулкова Анастасія Віталіївна – магістр міжнародних відносин, Чорноморський національний університет імені Петра Могили (Миколаїв, Україна); ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-1113-6984>; e-mail: nchulkovavdv@gmail.com

наркотиків). Проте, суто геополітично він поєднує Південну та Південно-Східну Азію, будучи активно залученим до перетину шляхів транспортування наркотичних речовин із виходом їх на міжнародний ринок.

Наразі світова спільнота розвиває багатостороннє співробітництво щодо боротьби з міжнародним наркотрафіком. У свою чергу, держави «золотого трикутника», будучи геополітично зоною протистояння і конкуренції між Індією та Китаєм, стають активними суб'єктами й об'єктами трансрегіональної взаємодії щодо протидії наркотрафіку із залученням регіональних інтеграційних структур Південної та Південно-Східної Азії, а також ООН.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто зазначити, що українські науковці переважно приділяють увагу наркотрафіку, як глобальному деструктивному феномену у системі міжнародної безпеки, проте, відсутні наукові розвідки щодо протидії наркотрафіку саме у субрегіоні держав «золотого трикутника». Зокрема, В. Карелін¹ досліджує питання наркобізнесу та контрабанди наркотиків у контексті методів і засобів запобігання контрабанді наркотичних засобів загалом. І.М. Милосердна² розглядає особливості загроз міжнародній безпеці, серед яких і наркотрафік.

Питанням наркотрафіку та наркотичного тероризму, їх еволюції, характерним рисам і протидії цим загрозам на глобальному рівні міжнародних відносин присвячені наукові доробки представників світових аналітичних центрів: Дж. Хартеліус³ зі Шведського інституту Карнегі та П. Рекстона Кана⁴ – Інституту досліджень національної безпеки США.

Зусилля Індії та співробітництво Нью-Делі з державами «золотого трикутника» є об'єктом дослідження П. Дас⁵ з Індійського інституту оборонних досліджень. Х. Тхань-Луонг⁶ розглянув роль регіону Меконг, а саме, держав «золотого трикутника» у транснаціональному наркотрафіку та створення комплексного зв'язку між правоохоронними органами в країнах Азії для запобігання та боротьби з транспортуванням наркотичних речовин на глобальний ринок.

Вагомим для проведення дослідження стали публікації науковців з держав субрегіону «золотого трикутника»: С.Л. Ден і Дж.Х. П. Маран⁷ (М'янма), В. Яемім, С. Каньяджіт і П. Сінлойма⁸ (Таїланд) розглянули особливості протидії наркотрафіку на

¹ Карелін В. Запобігання контрабанді наркотичних засобів. *Підприємство, господарство і право: Кримінологія*. 2021. № 2. С. 226–230.

² Милосердна І.М. Чинники та напрями формування ефективної системи міжнародної безпеки в сучасних умовах. *Правове життя сучасної України*: у 3 т. Одеса: Гельветика. 2020. С. 213–216.

³ Hartelius J. Narcoterrorism. *EastWest Institute and the Swedish Carnegie Institute: Policy Paper*. 2008. No 3. 36 p. URL: https://www.files.ethz.ch/isn/90550/2008-02-20_Narcoterrorism.pdf

⁴ Rexton Kan P. *Drug Trafficking and International Security*. Lanham, ML: Rowman & Littlefield Publishers, 2016. 236 p.

⁵ Das P. Drug trafficking as a Non-traditional security Threat: Emerging Trends and Responses. *Artha-Journal of Social Sciences*. 2019. No. 18(4). P. 1–23. DOI: 10.12724/ajss.51.1

⁶ Thanh-Luong H. Transnational drug trafficking in Southeast Asia: identifying national limitations to look for regional changes. *Revista Criminalidad*. 2021. Vol. 64. No. 1. P. 177–192.

⁷ Dan S.L., Maran J.H.P. The Pat Jasan drug eradication social movement in Northern Myanmar part one: Origins & reactions. *The International journal in drug and policy*. 2021. March. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S09555395921000797>

⁸ Yaemyim W., Kanyajit S., Sinloyma P. Amphetamine and Methamphetamine Trafficking in Thailand and Suppression Measures in the Covid-19 Context. *International Journal of Criminal Justice Sciences*. 2021. Vol. 16. No 2. P. 267–281.

національному та міжрегіональному рівнях у системі міждержавного співробітництва Лаосу, М'янми та Таїланду з державами Південної та Південно-Східної Азії.

З метою аналізу сучасного інституційного механізму та співробітництва щодо протидії наркотрафіку у державах «золотого трикутника» було залучено низку звітів відповідних міжнародних організацій.

Мета дослідження полягає в аналізі механізмів і практичної реалізації протидії міжнародному наркотрафіку на глобальному та міжрегіональному рівнях з акцентом на державах «золотого трикутника». З огляду на це, автори виокремлюють наступні завдання: загальна характеристика міжнародного наркотрафіку та залученість до його мережі держав «золотого трикутника»; аналіз механізмів взаємодії М'янми, Лаосу та Таїланду з провідними акторами міжнародних відносин – США, Китаєм та Індією як каталізатор розвитку трансрегіональної протидії наркотрафіку; з'ясування рівня ефективності практичної взаємодії держав «золотого трикутника» з регіональними інтеграційними об'єднаннями Південної та Південно-Східної Азії, а також ООН щодо боротьби з наркотрафіком.

Під міжнародним наркотрафіком розуміють всесвітню незаконну торгівлю, що включає вирощування, виробництво, розповсюдження та продаж речовин, які підпадають під дію законів про заборону наркотиків, а також протизаконну торгівлю забороненими наркотичними засобами, що утворює мережу кримінального наркобізнесу⁹. Торговці наркотиками часто використовують складні методи та мережі, щоб уникнути правоохоронних органів і максимізувати свої прибутки, а саме, різноманітні транспортні засоби, щоб перемішувати наркотики через кордон, а також складні фінансові операції та схеми «відмивання»/легалізації грошей отриманих нелегальним шляхом, щоб приховати свої прибутки.

У цьому контексті, наркоторговці використовують субрегіон «золотого трикутника» як джерело заборонених наркотиків, які потім транспортують в інші частини світу. Гірська місцевість регіону, «прозорі» кордони й обмежена діяльність правоохоронних органів роблять його ідеальним місцем для виробництва та торгівлі наркотиками.

Зараз «золотий трикутник» є одним із провідних світових районів виробництва синтетичних наркотиків, зокрема метамфетаміну для експорту до Австралії, Нової Зеландії, регіонів Східної та Південно-Східної Азії. Управління ООН з наркотиків і злочинності (УНЗ ООН або UNODC – United Nations Office on Drugs and Crime) виявило певну тенденцію – вирощування опійного маку скоротилося з 2014 р., так як виробництво синтетичних наркотиків розширилося. У штаті Шан (М'янма) діє «Сем Гор» (Sam Gor) – один з найбільших міжнародних злочинних синдикатів відомий як «Компанія», діяльність якого сприяла поширенню вище зазначеної тенденції у ланцюжку вирощування – виробництва і транспортування наркотичних речовин. Складений з членів п'яти різних тріад, синдикат займається переважно торгівлею наркотиками, потенційно заробляючи до 8 млрд. доларів на рік. Вважається, що «Сем Гор» контролює 40% азієсько-тихоокеанського ринку метамфетаміну, а також займається торгівлею героїном і кетаміном. Крім М'янми, організація працює в багатьох країнах, включаючи Таїланд, Лаоську НДР, Нову Зеландію, Австралію, Японію, Китай і Тайвань¹⁰.

⁹Drug trafficking: UNODC World Drug Report 2010. UNODC. URL: <https://www.unodc.org/unodc/en/drug-trafficking/index.html>

¹⁰Organized Crime Markets: Drug Trafficking. UNODC. URL: <https://www.unodc.org/e4j/zh/organized-crime/module-3/key-issues/drug-trafficking.html>

Зазвичай наркотики транспортуються наземними або морськими шляхами в інші частини Південно-Східної Азії, Південної Азії та за її межі із подальшим трафіком в інші частини світу, включаючи Європу, Північну Америку та Австралію. Сусідні регіони, держави та Організація Об'єднаних Націй об'єдналися з метою боротьби з торгівлею наркотиками у цьому субрегіоні, оскільки вона має значний негативний вплив на здоров'я населення, безпеку та економічний розвиток людства у загальносвітовому масштабі.

Важливою ланкою до налагодження стабільної та ефективної співпраці щодо протидії наркотрафіку у «золотому трикутнику» є залучення регіональних держав-лідерів, які одночасно мають статус світових потуг – Китаю та Індії.

Лаос, М'янма та Таїланд на регулярній основі співпрацюють з Китаєм щодо створення спільної стратегії боротьби з наркотиками. У спільних операціях чотирьох країн вже було досягнуто значних успіхів, ефективно завдавалися удари також проти пов'язаних з наркотиками злочинних угруповань у регіоні «золотого трикутника». Голова Національного комітету з контролю за наркотиками Таїланду заявив, що в межах спільно проведених операцій з боротьби із наркотичними синдикатами та місцевими мережами наркотрафіку станом на 2015 р. було заарештовано 3 398 підозрюваних, а також загалом вилучено 25 млн. таблеток синтетичних наркотиків, 20 тис кг анестетика, 8 153 кг кофеїну, 10 тис кг хімікатів, які можуть використовуватися для виробництва наркотиків, 1 556 кг героїну, 179 кг опіуму тощо. Представник Китаю, заступник керівника Державного комітету боротьби з наркобізнесом КНР зазначив, що необхідно постійно вдосконалювати механізми проведення спільних операцій з протидії наркотикам, розширювати інвестиції, формувати фактичну співпрацю у таких напрямках, як обмін даними розвідки, спільна правова діяльність, розслідування важливих справ і відкритість слідства¹¹.

Представники сторін найвищою мірою позитивно оцінюють досвід спільних операцій із боротьби з наркобізнесом. КНР, Лаос, Таїланд і М'янма проводять зустрічі на рівні відповідних міністерств щодо спільної боротьби з наркотиками у рамках програми «Безпечні водні шляхи». Окрім цього, Китай став ініціатором підписання, так званої, «Найпуїтауської декларації про співпрацю у сфері контролю над наркотиками». У ній між КНР і країнами «золотого трикутника» було досягнуто загальної згоди щодо посилення співпраці у боротьбі з поширенням злочинів, пов'язаних із наркотиками у субрегіоні, а також вирішення проблем розпаду верховенства права та громадянського суспільства у державах «золотого трикутника»¹².

Індія, не менше ніж Китай, зацікавлена у стабільній і контрольованій ситуації у регіоні, оскільки процвітання наркотрафіку є прямою загрозою для безпеки країни через фінансування повстанських організацій і збільшення потоку нелегальної зброї, що стає засобом фінансування діяльності місцевих терористичних організацій. Співпраця Лаосу, М'янми і Таїланду з Індією відображається у засіданнях «Співробітництво Меконг-Ганг», яке міністр закордонних справ Індії С. Джайшанкар назвав «багатоаспектним зв'язком з

¹¹ Китай, Лаос, М'янма и Таиланд подвели итоги кампании по борьбе с наркотиками «Безопасные водные пути». *Russian News Xinhua*. 2015. 8 апреля. URL: http://russian.news.cn/social/2015-04/08/c_134131369.htm

¹² Nay Pyi Taw Declaration on Drug Control. *UNODC*. 2013. URL: https://www.unodc.org/documents/southeastasiaandpacific/2013/05/mou/NAY_PYI_TAW_DECLARATION_EDITED.pdf

регіоном Меконгу», наголосивши на важливості посилення кооперації¹³. Найновіший «План дій співробітництва Меконг-Ганг», затверджений на відео-конференції 21 липня 2022 р., окрім боротьби з наркотрафіком, передбачає співпрацю у сфері культури, туризму, бізнесу, освіти, охорони здоров'я, управління ресурсами, науки та технологій, транспорту та комунікацій¹⁴.

Індія разом з країнами «золотого трикутника» є членом Ініціативи Бенгальської затоки щодо багатогалузевого технічного та економічного співробітництва (БІМСТЕК або BIMSTEC – Bay of Bengal Initiative for Multi-Sectoral Technical and Economic Cooperation), у рамках якої створено «План дій з контролю за наркотиками». План включає у себе публікацію щорічного звіту БІМСТЕК про наркотики, заходи щодо посилення спроможності держав-членів щодо запобігання та припинення незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і хімічних речовин-прекурсорів, створення гарячої лінії для використання координаційними центрами, а також створення електронної служби моніторингу правопорушень щодо наркотиків для сприяння обміну розвідданими та інформацією з питань, пов'язаних з торгівлею наркотиками¹⁵.

Відзначимо, що до інтеграційного угруповання БІМСТЕК входять частково як держави Південної, так і Південно-Східної Азії, що є проявом міжрегіонального або трансрегіонального співробітництва на інституційному рівнях щодо протидії наркотрафіку як однієї зі складових міждержавної взаємодії. Тому привертає увагу, з огляду на вагомість у регіоні Південної Азії саме Індії, ще одна регіональна організація. Південно-азійська асоціація регіонального співробітництва (СААРК або SAARC – South Asian Association for Regional Cooperation) до якої входять Афганістан, Бангладеш, Бутан, Індія, Мальдіви, Непал, Пакистан і Шрі-Ланка, створила регіональний центр із запобігання зловживанню наркотиками в Коломбо (Шрі-Ланка), який забезпечує навчанням і технічною допомогою країн-членів у сфері запобігання зловживанню наркотиками, лікування та реабілітації.

Поряд із залученням до боротьби з наркотрафіком таких організацій регіонального рівня як СААРК та БІМСТЕК, вагомою є Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН або ASEAN – Association of South East Asian Nations). Дві організації, – СААРК та БІМСТЕК, зосереджені на географічно близьких регіонах. СААРК є суто регіональною організацією у Південній Азії. Тоді як БІМСТЕК – міжрегіональна організація, яка об'єднує країни як Південної Азії у форматі СААРК (5 країн), так і Південно-Східної Азії у форматі АСЕАН (2 країни). Оскільки регіони та інтереси країн-членів перетинаються, СААРК і БІМСТЕК доповнюють одна одну з точки зору функцій і цілей (рис. 1).

Лаос, Таїланд і М'янма у рамках міждержавної співпраці та співпраці з АСЕАН прагнуть покращити координацію, обмін інформацією та посилити навчання своїх правоохоронних органів, задля можливості приборкання та контролю транснаціональної злочинності, яка загрожує безпеці їхніх країн. Першим важливим кроком на шляху до

¹³ Mekong region is of great importance to India: EAM Jaishankar. *The Hindu*. 2021. July 22. URL: <https://bit.ly/411eWjX>

¹⁴ Mekong Ganga Cooperation (MGC) Plan of Action. *Ministry of External Affairs: Government of India*. 2019. URL: <https://bit.ly/3Nwc77m>

¹⁵ BIMSTEC Convention on Cooperation in Combating International Terrorism, TOC and IDT. *BIMSTEC*. 2009. URL: <https://bit.ly/44IT6dl>

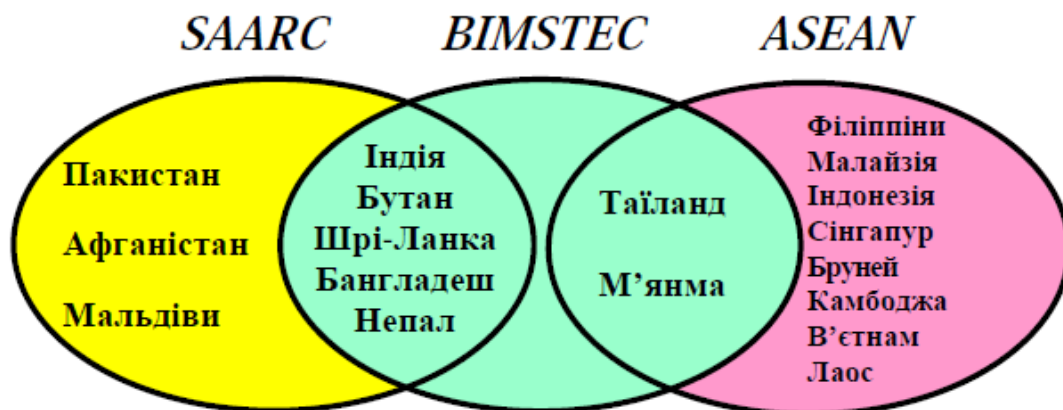

Рис. 1. Схема міжрегіональної інтеграційної взаємодії на прикладі регіонів Південної та Південно-Східної Азії до якої залучені держави «золото трикутника»¹⁶

ліквідації злочинів, пов'язаних з наркотиками, які негативно впливають на економічний і соціальний розвиток країни та життя її громадян, є імплементація регіонального законодавства, наприклад, «Декларація АСЕАН про попередження та боротьбу з транснаціональною злочинністю», «Конвенція про боротьбу з тероризмом», «Конвенція АСЕАН про взаємну допомогу у кримінальних справах», «Генеральний план АСЕАН для основних елементів проти злочинності»¹⁷.

Крім наявної міжрегіональної взаємодії, боротьба з наркотрафіком у державах «золотого трикутника» виходить на міжнародний рівень з огляду на активність у цьому напрямку США та ООН, а саме УНЗ ООН/UNODC.

Вкрай важливим є посередництво та допомога США, що стає ключовою відправною точкою в ефективній протидії наркотрафіку не тільки в регіоні, але й на міжнародному рівні. Лідером по розвитку та імплементації регулюючих заходів у регіоні є Таїланд. Саме з цієї країною США підтримує та розробляє різноманітні координуючі програми не тільки у рамках двосторонньої співпраці, але й у рамках їхнього запровадження для інших країн регіону. Таким чином, Таїланд є не тільки партнером, але й посередником між США та Лаосом і М'янмою.

Доволі результативною є двостороння співпраця США, а саме американського Бюро з питань міжнародної боротьби з наркотиками та правоохоронної діяльності (далі – Бюро), з кожною з країн «золотого трикутника». Таким чином, забезпечується не тільки протидія уже існуючим проблемам, але й усунення причин їхнього виникнення. У середині 2022 р. Бюро зробило значний грошовий внесок у розмірі 4,3 млн. дол. США до Управління ООН з наркотиків і злочинності для підтримки навчання та розвитку потенціалу правоохоронних і

¹⁶ Лукаш О.І., Тихоненко І.В. Регіональна система Південної Азії: Індія та особливості інтеграційного розвитку. *Інтеграційні процеси в Азії та Африці як складова світового історичного розвитку (кінець ХХ – початок ХХІ століття): монографія* / за заг. ред. В.О. Шведа. Київ: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2022. С. 104.

¹⁷ *Vongphachanh M. Laos, Thailand and Myanmar Join Hands to Combat Drug Trade in Golden Triangle. The Laotian Times*. 2022. November 18. URL: <https://bit.ly/3oU1roK>

митних органів, проведення дослідження та посилення міжвідомчої координації в країнах «золотого трикутника». Значна частина внеску пішла на проект «Боротьба з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму»¹⁸.

Сполучені Штати співпрацюють із Лаосом, щоб підтримувати прийняття обґрунтованих рішень, які залучають молоде населення країни та сприяють створенню стійкого Індійсько-Тихоокеанського регіону, керованого законом та правилами. Це розширення співпраці прискорилося в 2009 р. із запуском Ініціативи «Нижнього Меконгу» та створенням у 2016 р. Всеосяжного партнерства між США та Лаосом, і продовжуватиме розвиватися завдяки новому Партнерству «Меконг-США», який було започатковано у 2020 р.¹⁹

На глобальному рівні протидії міжнародному наркотрафіку, країни «золотого трикутника» активно співпрацюють з Управлінням ООН з наркотиків та злочинності. Наприклад, Таїланд та UNODC мають активну спільну місію щодо моніторингу кордону між Лаосом і Таїландом, яка допомагає визначити інтенсивність проблем із наркотиками в регіоні, маршрути торгівлі й останні тенденції. Регіональний представник UNODC Д. Дуглас у межах місії зазначав, що кордон Лаосу широко використовується торговцями людьми для переміщення наркотиків із «золотого трикутника» до Таїланду, а потім для регіональної та міжрегіональної торгівлі наркотиками, особливо кристалічного метамфетаміну, а також кетаміну та героїну. Торгівля людьми та контрабанда мігрантів, а також незаконна торгівля видами дикої природи та деревиною є серйозними проблемами на північному сході, а хімічні речовини-прекурсори повертаються іншим шляхом для незаконного виробництва наркотиків у М'янмі²⁰.

Польова місія, яка проводиться вздовж основних пунктів ввезення незаконних товарів до Таїланду, слідкує за значним збільшенням двосторонніх потоків незаконних наркотиків і хімікатів, а також інших контрабандних товарів, що проходять через Лаос. Цей потік не показує жодних ознак сповільнення, незважаючи на часткове закриття кордону та зменшення офіційної торгівлі через пандемію COVID-19. Спільна група Таїланду та UNODC інформує про законні та незаконні пункти перетину кордону, включно з ключовими маршрутами торгівлі людьми вздовж річки Меконг. UNODC підтримує зв'язки та співпрацює з партнерами у Східній та Південно-Східній Азії з початку карантину через пандемію COVID-19, щоб вивчати пов'язані ризики та реагувати на них, зокрема шляхом оцінки транскордонних переміщень і тенденцій у Меконзі²¹.

Важливим елементом регіональної співпраці у протидії наркотрафіку є «Меконзький меморандум про взаєморозуміння щодо контролю над наркотиками». Меморандум об'єднує шість країн Східної та Південно-Східної Азії – Камбоджу, Китай, Лаоську НДР, М'янму, Таїланд і В'єтнам – для подолання загрози незаконного виробництва, торгівлі та

¹⁸ U.S. Bolsters Support to Lao Government to Combat Narcotics, Promote Rule of Law. *U.S. Embassy in Laos*. 2022 May 21. URL: <https://bit.ly/44oWhla>

¹⁹ Jennings R. New US Aid for Southeast Asia Takes Aim at Chinese Influence. *VOA News*. 2020. October 8. URL: <https://bit.ly/3oZk4rw>

²⁰ UNODC-Thai joint mission assesses trafficking along the border with Lao PDR. *UNODC Regional Office for Southeast Asia and the Pacific*. 2021. March 18. URL: <https://www.unodc.org/roseap/en/2021/03/trafficking-border-thai-lao-pdr/story.html>

²¹ Ibidem.

використання наркотиків²². UNODC як недержавний підписант і сьомий партнер Меморандуму про взаєморозуміння забезпечує секретаріат і технічну підтримку процесу підписання.

Регіональна програма UNODC для Південно-Східної Азії ретельно розроблена для забезпечення ефективної підтримки механізму «Меконзького меморандуму про взаєморозуміння». Незважаючи на значні зусилля, країни Меконгу продовжують зіштовхуватися з труднощами у стримуванні потоку незаконних наркотиків і хімічних речовин-прекурсорів у субрегіон, незаконне культивування опію також продовжується на високому рівні. Сьогодні вирощування зосереджено у М'янмі та Лаоській НДР. Синтетичні наркотики, зокрема метамфетамін у формі пігулок і кристалів, зараз стали основною наркозагрозою у регіоні²³. Відведення та подальший обіг хімічних речовин-прекурсорів, а також поява нових психоактивних речовин продовжують викликати занепокоєння та стають важливим напрямком співробітництва між ООН і державами «золотого трикутника».

У 1993 р. Китай, М'янма, Лаос, Таїланд та Управління ООН з міжнародного контролю над наркотиками (попередниця UNODC) підписали «Меморандум про взаєморозуміння щодо контролю над наркотиками»²⁴, сторонами якого також стали Камбоджа та В'єтнам у 1995 р. На 33-й зустрічі АСЕАН у Бангкоку в 2000 р. міністри взяли до уваги загрозу від зловживання наркотиками та торгівлі наркотиками для безпеки та стабільності регіону, зокрема протидії діяльності транснаціональних злочинних угруповань і закликали до 2015 р. АСЕАН звільнитися від наркотиків. У результаті було започатковано регіональну структуру під назвою «Спільні операції АСЕАН і Китаю у відповідь на небезпечні наркотики» або ACCORD²⁵.

Транскордонне співробітництво, взаємна правова допомога та скорочення обсягів наркотичних речовин на міжнародному ринку збуту є основними цілями для досягнення мети «АСЕАН без наркотиків». UNODC допомогло сприяти транскордонному співробітництву через механізм прикордонних відділів зв'язку. Ці відділи об'єднують правоохоронні підрозділи з обох боків сухопутного або водного кордону та встановлюють протоколи для спільних операцій. Станом на лютий 2009 р. 70 прикордонних відділів зв'язку було створено вздовж кордонів Бірми (8 пунктів), Камбоджі (11), Лаоської НДР (18), Таїланду (18), В'єтнаму (8) і Китаю (7). За даними UNODC, саме в контексті програми прикордонних відділів зв'язку Лаоська НДР і Таїланд здійснили перше спільне патрулювання на річці Меконг у 2003 р., що стало ще одним поштовхом до спільної міждержавної боротьби з наркторафіком у «золотому трикутнику». Прикордонні відділи зв'язку продовжують розширюватися та зміцнюватися, оскільки вважаються АСЕАН основним методом посилення регіонального співробітництва у боротьбі проти торгівлі

²² Mekong MOU on Drug Control: Sub-Regional Action Plan on Drug Control. UNODC. URL: <https://bit.ly/44yVcY2>

²³ The Ministerial Meeting of the Signatory Countries to the 1993 Memorandum of Understanding on Drug Control in Nay Pyi Taw, Myanmar. Ministry of Foreign Affairs. Kingdom of Thailand. 2013. May 16. URL: <https://bit.ly/3LuBOCR>

²⁴ Ibidem.

²⁵ ASEAN and China Cooperative Operations in Response to Dangerous Drugs (ACCORD) 8th Task Forces Meetings on Civic Awareness and Demand Reduction. UNODC Regional Office for Southeast Asia and the Pacific. 2009. August 29. URL: <https://bit.ly/4101tsL>

наркотиками. Хоча є низка проблемних моментів щодо ефективності такого механізму – нестача матеріальних засобів, брак або відсутність персоналу та низький рівень транскордонної взаємодії між Лаосом, М'янмою та Камбоджею. Ці питання стоять на порядку денному модернізації співробітництва щодо протидії наркотрафіку між державами Південно-Східної Азії²⁶.

Висновки. На основі вище згаданих фактів, можна стверджувати наступне.

Держави «золотого трикутника» безпосередньо залучені до мережі міжнародного наркотрафіку як у форматі виробництва, так і транспортування наркотичних речовин, що стає загрозою для регіональної і глобальної системи безпеки. Тому, заходи щодо протидії наркотрафіку у Лаосі, М'янмі та Таїланді варто розглядати як у глобальному, так і міжрегіональному форматі, адже до такої співпраці залучено низку суб'єктів міжнародних відносин. Ініціативним учасником і джерелом допомоги у протидії наркотрафіку у субрегіоні «золотого трикутника» є Управління ООН з наркотиків та злочинності. Управління є посередником їх співробітництва з іншими країнами регіону та регіональними міжнародними організаціями – АСЕАН, СААРК і БІМСТЕК – реалізуючи формат міжрегіонального співробітництва. Регіональні лідери, такі як Китай та Індія, а також США є не менш зацікавленими сторонами у нейтралізації згубного впливу наркотрафіку, що відображається у роботі спільних груп, спільному навчанні та передачі матеріальної допомоги й інформації між учасниками.

Варто зазначити, що незважаючи на залучення держав «золотого трикутника» до системи співробітництва щодо протидії наркотрафіку як на міжрегіональному, так і глобальному рівнях, існує вагома перешкода, що зменшує ефективність у досягненні результату. Кожна з держав субрегіону Меконгу, або «золотого трикутника», має нестабільну внутрішню ситуацію, а саме повільний розвиток, процвітання бідності, корупції, проблеми з позиціонуванням себе на міжнародній арені та імплементацією міжнародно-правових зобов'язань. Протидія наркотрафіку є складним завданням через його злиття з багатьма сферами, які забезпечують функціонування держави, та має забезпечуватись введенням комплексних заходів. Головним у питанні протидії має бути подолання причин, які призвели до такого активного і майже вільного обігу наркотиків, а саме, бідності та корупції. Наразі така співпраця не є достатньо результативною, навіть у межах багатосторонньої взаємодії з міжнародними організаціями та світовими потугами такими як США, КНР та Індія.

Iryna Tykhonenko, Anastasiia Chulkova

Global and Interregional Levels of Combating International Drug Trafficking in the Focus of «Golden Triangle»

Abstract: The article attempts to analyze the global and interregional levels of combating international drug trafficking in the states of the “golden triangle”. Myanmar, Laos

²⁶ Laos: 2016 International Narcotics Control Strategy Report (INCSR). U.S. Department of State: Bureau of International Narcotics and Law Enforcement Affairs. URL: <https://2009-2017.state.gov/j/inl/rls/nrcrpt/2016/vol1/253282.htm>

and Thailand – the states that in the field of drug trafficking have been called the “golden triangle” have a number of internal political, historical and geopolitical features that have become decisive for their involvement in the network of international drug trafficking – from the production of drugs to their transportation. The geographical location of the “golden triangle” on the border of South and Southeast Asia determines the development of cooperation in countering drug trafficking at the interregional and global levels.

The involvement of the leading states of the neighbouring regional subsystems – China and India introduced by cooperation in the fight against drug trafficking within the framework of joint declarations and agreements in different fields, especially economic and investments. For instance, cooperation of Myanmar, Laos and Thailand with the United States among the participation of the US Bureau of International Narcotics Control and Law Enforcement.

The activities of the regional organizations of South and Southeast Asia – SAARC, BIMSTEC and ASEAN, which implement interregional interaction at the expense of joint regulatory and legal documents in combating drug trafficking involving the states of East Asia (signing of the “Mekong Memorandum”).

The global level of cooperation is embodied both in direct cooperation between the states of the “golden triangle” and the UN Office on Drugs and Crime, as well as in various programs involving the above-mentioned regional organizations.

The authors concluded that the existing mechanisms of multilateral cooperation are a positive step towards countering drug trafficking in the “golden triangle”, however, a number of destabilizing factors in Myanmar, Laos and Thailand do not allow us to claim a sufficient level of effectiveness of measures to deal with issue.

Keywords: Myanmar, Laos, Thailand, USA, SAARC, ASEAN, UNDOC